

iniziative e nuovi risultati. Il Professore Amedeo Di Francesco, eletto Presidente dell'Associazione Internazionale per gli Studi Ungheresi, nel 1995 ha fondato la rivista A.I.U.O.N. – Studi Finno-ugrici e anche l'Accademia d'Ungheria ha rinnovato la pubblicazione dei suoi "Annuari". Nella primavera del 2001 è stata rifondata l'"Associazione dei docenti di magiaristica e di finnugristica italiana", mentre l'Istituto Italiano di Cultura a Budapest, con grande successo, ha ripreso la pubblicazione della rivista italo-ungherese fondata ancora dal professore Tibor Gerevich, con il titolo "Nuova Corvina". Presso varie case editrici italiane sono state create collane ungheresi, tra le quali dobbiamo menzionare prima di tutto la collana "Danubio" dell'editore Rubbettino, diretta dal collega Roberto Ruspanti. In questo quadro di fertile attività la sospensione – speriamo solo temporanea – della pubblicazione della "Rivista di Studi Ungheresi" non causerà alcuna lacuna nel settore e, nello stesso tempo, darà la possibilità al suo redattore di raccogliere le forze e realizzare nuove iniziative, come la nuova rivista "Italian Studies Review".

Al termine di questa esperienza di attività quindicennale di "Rivista di Studi Ungheresi" abbiamo pensato di congedarci dal nostro Pubblico e dai nostri Collaboratori pubblicando questa antologia di saggi scelti tratti dai numeri precedenti, aggiungendovi qualche altro studio pervenuto ed elencando i nomi di tutti i nostri Autori, ai quali rinnoviamo i nostri più sinceri ringraziamenti per il loro aiuto e per la loro amicizia.

Péter Sárközy

A "RIVISTA DI STUDI UNGHERESI" TIZENÖT ESZTENDEJE

Tizenöt év után, a Római La Sapienza egyetem Sorbonne-hoz hasonló négy társult egyetemre való szétválásához kapcsolódó adminisztratív okokból egy ideig szünetelni kényszerülünk az olaszországi Egyetemi Központ Hungarológiai Központ évkönyveként kiadott "R.S.U." megjelentetését. A szerkesztőség a lap ideiglenes megszűnésekor szükségesnek találta, hogy az előző számok anyagából egy antológiát jelentessen meg, és ezzel búcsuzzunk el olvasóinktól és munkatársainktól.

A "Rivista di Studi Ungheresi" első számát Klaniczay Tibor és Köpeczi Béla professzorok jelenlétében 1987-ben mutatta be Antonio Ruberti rektor, a római székhelyű olaszországi egyetemi központi hungarológiai központ és a lap alapítója. Bemutatójában hangsúlyozta, hogy a folyóirat azt az úrt kívánta betölteni, mely a második világháború után keletkezett a Római Magyar Akadémia által megjelentetett évkönyvek, majd az 1947-ben Kardos Tibor által szerkesztett "Janus

Pannonius”, illetve a két világháború között Magyarországon kiadott “Corvina” folyóirat megszűnésével, melyet nem tudtak helyettesíteni a “magyar-olasz barátság” jegyében megjelenő időszaki kiadványok, mint az “Ungheria Oggi” vagy a kétnyelvű “Gazzetta italo-ungherese”, melyek a rendszerváltás idején szintén megszűntek.

Az új folyóirat első és legfontosabb céljaként azt tűzte ki, hogy publikálási lehetőséget biztosítson az Olaszországban hungarológiai kutatásokkal foglalkozó kutatóknak, a kilenc olasz egyetemen oktató magyar irodalom és filológiai tanárainak, de minden olyan olasz kutatónak, aki ugyan nem számít “hungarológusnak”, de a humán tudományok különböző területein folytatott kutatómunkája során a magyar kulturtörténetet is érintő kérdésekkel is foglalkozik. Így az “R.S.U.” az olaszországi hungarológia ismert személyiségeinek tanulmányai mellett igen nagy teret szentelt az olasz “Kelet-Európa” történészek magyar vonatkozású tanulmányai közlésének, hogy az olaszországi hungarológiai kutatásokba minél több történész kutatót vonjon be. Így lett az “R.S.U.” munkatársa és az itáliai hungarológiai kutatás támogatója nem egy jelentős olasz történész, mint Antonello Biagini, Silvano Cavazza, Marco Dogo, Pasquale Fornaro, Carla Frova, Francesco Guida, Giovanna Motta, Giuseppe Monsagrati, Massimiliano Pavan, Giorgio Petracchi, Gaetano Platania, Rita Tolomeo, Bianca Valota, valamint a XX. századi olasz történelem nagy alakja és kutatója, a fiu-mei születésű Leo Valiani, aki haláláig nagy figyelemmel kísérte munkásságunkat. Hasonlóképp igen nagy jelentőségűnek tartjuk, hogy a “Rivista di Studi Ungheresi” oldalain közölhettük nem egy kiváló olasz irodalmár, zene és filmkritikus magyar vonatkozású tanulmányát, hogy a lap “munkatársai” között mondhattunk olyan jelentős tudósokat, mint a zenetörténész Massimo Mila, a filmesztéta Guido Aristarco és Mario Verdone, a magyar irodalom olaszországi fordítoit (Edith Bruck, Tomaso Kemény, Jole Tognelli, Paolo Santarcangeli, Gianni Toti) és az italianisztika nem egy kiválóságát (Cesare Cases, Claudio Magris, Mario Petrucciani, Riccardo Scrivano, Cesare Vasoli, Gianni Vattimo). Hasonlóképp büszkék vagyunk arra, hogy első számunkban közölhettük Fernand Braudel írását, és mindvégig számíthattunk a nemzetközi és magyar hungarológia jelentős alakjainak támogatására, hogy szerzőink közé tartozott a magyar és a nemzetközi tudományos élet nem egy kiválósága (Marianna D. Birnbaum, George Biztray, Robert Blumstock, Borzsák István, Francois Fejtő, Györffy György, Kiefer Ferenc, Klaniczay Tibor, Jászay Magda, Nemeskürty István, Pásztor Lajos, Petőfi S. János, Jan Slaski, Szakály Ferenc, Tordai Zádor, Voigt Vilmos és mások).

A fenti felsorolás is mutatja, hogy igen nagyok a veszteségeink. Az elmúlt tizenöt év során nem volt olyan számunk, ahol ne kellett volna nehéz szívvvel elbucsznunk barátainktól és támogatóinktól, az olaszországi hungarológia első nemzedékének nagy alakjaitól, Békés Gellértől, Fogarasi Miklóstól, Paolo Ruzicskától, Paolo Santarcangelitől, az olaszországi Hungarológiai Központ alapító patronusaitól, Antonio Ruberti rektortól, Luigi De Nardis dékántól, az “R.S.U.” első kiadójától, Beniamino Caruccitól, és közvetlen barátainktól, a fe-

ledhetetlen Klaniczay Tibortól, és a testvérként mellettünk állóktól, Barta Gábertől, Gianpiero Cavagliától és Szakály Ferenctől. Az ő baráti figyelmüknek, segítségüknek hiánya is indokolja, hogy a folyóirat szerkesztője elfogadja és belenyugodjon abba, hogy egy idő után nem lehet egyedül folytatni az együtt elkezdett munkát. Hiszen nem volt könnyű egyedül felhajtani - saját kutatási kéréteket feláldozva - az egyes számok megjelentetéséhez szükséges anyagi forrásokat, az egyes számokban megjelentetett tanulmányokat, postázni a korrekturekat, figyelemmel kísérni a nyomdai munkálatokat, megszervezni a számok szerzőkhöz és az olvasókhöz való eljuttatását (hiszen az "R.S.U."-nak tizenöt év alatt nem akadt egy tanszéki, vagy egyéni előfizetője sem...), és minden hibáért egy személyben viselni a felelősséget (annak ellenére, hogy a könyvtárak katalógusaiban a folyóirat nem a szerkesztő, hanem az olasz "felelős kiadó" neve alatt szerepel). Ugyanakkor nehéz lett volna önkényesen felfüggeszteni az egyedüli hungarológiai folyóirat megjelentetését, hiszen a legutóbbi időig az "R.S.U." adott lehetőséget a magyar szakon végzett fiatal olasz hungarológusoknak az első bemutatkozásra. Büszkék vagyunk arra, hogy a Római Magyar Tanszék több mint húsz diákja kezdett el hungarológiai kutatásokkal foglalkozni és nem egy közülük aktívan is bekapcsolódott a lap szerkesztésébe, így Andrea Carteny, Maria Teresa Cinanni, Carlo Di Cave, Nicoletta Ferroni, Cinzia Franchi, Matteo Masini, Simona Nicolosi, Armando Nuzzo, Cecilia Pilo Boyl Putifigari. Az ő közreműködésük, az olaszországi hungarológus és a római egyetemi kollégák (Antonello Biagini, Armando Gnisci, Angela Marcantonio, Mihályi Melinda és a lap megjelenéséért kiadói felelősséget vállaló Sante Graciotti professzor) segítsége nélkül nem tudtuk volna megjelentetni az eddigi 14 évfolyam számait.

A "Rivista di Studi Ungheresi" egyik feladata volt, hogy segítsen az Olaszországi Hungarológiai Központ nemzetközi tudományos kapcsolatainak kiépítésében, azok olaszországi népszerűsítésében. A lap szerkesztői szoros kapcsolatot építettek ki magyarországi és külföldi hungarológiai intézetekkel, közös konferenciákat szervezve Rómában, Brüsszelben, Párizsban, Torontóban és természetesen Magyarországon. Ezen konferenciák anyagát egyrészt a C.I.S.U.I. jelentette meg önálló tanulmánykötetekben (*Italia e Ungheria 1920-1960*, 1991; *Ungheria - isola o ponte?*, 1992; *Un istituto scientifico a Roma, l'Accademia d'Ungheria, 1895-1950*, 1993 *Ungheria 1956 - la cultura s'interroga*; 1994; *Dalla liberazione di Buda all'Ungheria di Trianon*, 1996; *L'epoca Horthy -Ungheria tra le due guerre mondiali*, 2000) illetve a "Rivista di Studi Ungheresi" adott számukra helyt. Így emlékeztünk meg Buda visszafoglalásának 300. évfordulójáról (1), Pázmány Péterről (2), az 1989. évi torontói hungarológiai konferenciáról (5). Külön számot jelentettünk meg Mátyás király halálának 500. évfordulóján (4) és közöltük az 1995. évi római "Zsidó kulturális jelenlét Magyarországon" (12) és az 1999. évi "Petőfi-konferencia" anyagát (13). Hasonlóképp az 1996-ban "A magyar kultúra és a kereszténység" témakörben Rómában és Nápolyban rendezett IV. Hungarológiai kongresszus tiszteletére és a Honfoglalás emlékére "millicentenáriumi" számot jelentettünk meg (10), melyet minden kongresszusi részt-

vevő megkapott. Most az V. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus előtt ezzel a korábbi számainkból összeállított antológiával szeretnénk elbúcsúzni olvasóinktól és szerzőinktől, akik teljes névsorát az antológia elején közöljük.

Az elmúlt tizenöt év alatt sok minden megváltozott a nemzetközi és az olaszországi hungarológia életében is. Sok értékes kutatót, kedves barátot veszítettünk el. Szimbolikusan érezzük, hogy első számunkat Klaniczay Tibor tanulmányával indíthattuk, és hogy utolsó számunkban mi adhattuk közre kiadatlanul maradt nápolyi előadásainak szövegét. Több olaszországi magyar tanszék megszűnt (Torino, Milano, Pavia, Padova) de új tanszékek, intézetek is létesültek (Firenze, Udine), és 2001-ben egy új szervezet is alakult a már létező C.I.S.U.I. mellett, az "Olaszországi hungarológus és finnugor oktatók társasága". Az "R.S.U." sem számít már "egyedüli" olaszországi hungarológiai folyóiratnak, hiszen 1995-től Amedeo Di Francesco professzor szerkesztésében megjelenik a Nápolyi Egyetemi Keleti Intézet hungarológiai-finnugrisztikai évkönyve, "A.I.U.O.N. -Studi Finno-Ugrici", a Magyar Akadémia 1997-ben megjelentette új évkönyvének ("Annuario") első számát, míg a pesti Olasz Kulturintézet nagy sikerrel adja ki a két világháború közötti olasz nyelvű folyóirat modern változatát, a "Nuova Corvina"-t. Az olasz kiadók rendszeresen jelentetnek meg magyar tárgyú könyveket, ezek közül is kiemelkedik a Rubbettino kiadó Római Magyar Akadémia közreműködésével megjelentetett, Roberto Ruspanti professzor által szerkesztett magyar sorozata. Ilyen körülmények között nem fog nagyobb hiányt jelenteni a "Rivista di Studi Ungheresi" megjelentetésének remélhetőleg csak ideiglenes szüneteltetése, mely egyúttal lehetőséget ad szerkesztőjének az erőgyűjtésre és új feladatok megvalósítására, az új angol nyelvű italianisztikai folyóirat az "Italian Studies Review" szerkesztésére.

15 év után ezzel az antológiával szeretnénk elbúcsúzni olvasóinktól és munkatársainktól, abban a reményben, hogy az olaszországi hungarológia új fórumai még eredményesebben fogják folytatni munkánkat. Végigolvasva ezt a válogatást úgy gondoljuk, nem kell szégyenkezniük, és talán elmondhatjuk: "jó mulatság, férfimunka volt".

Sárközy Péter